

సామాజిక ఉపాధ్యాయుడు

కె. బక్కయ్య*

బాలగోపాల్సారు ఎప్పుడు ఏ పని చేసినా ఒక వ్యక్తిగా కాకుండా ఒక ఉద్యమంలాగా చేసేవారు. రాజకీయ పార్టీలు, ఉద్యమపార్టీలు ఏవైనాసరే ఎంతోకొంత జనబలం, ధనబలం లేందే అడుగు ముందుకేయవు. కాని బాలగోపాల్ సారుకు ఆ సమస్యలేదు. బాలగోపాల్ సార్ ఏ పనిచేసినా ఏ పరిస్థితులలోనైనా ఒక వ్యక్తిగాకాక ఒక సైన్యంలా పనిచేసే తీరును సామాజిక ఉద్యమాలతో సంబంధం ఉన్నవారెవరైనా అనుసరించి తీరాలి అనిపిస్తుంది.

‘థింక్ హై, లివ్ లో’ అనే దానికి ఒక గొప్ప ఉదాహరణ బాలగోపాల్ సారు. సామాజిక సమస్యల పరిష్కారానికి మార్గం సూచిస్తూ, చేపట్టిన ఉద్యమాలకు దిశా నిర్దేశం చేస్తూ కూడా ఉద్యమంలో ఒక సామాన్య కార్యకర్తలాగా పనిచేయడం ఒక్క బాలగోపాల్ సార్కే చెల్లు. బాలగోపాల్సార్ సామాన్యునిలా కనబడే అసాధారణ, బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి. ప్రజలకోసం సారు ప్రయాణం చేసే తీరు, ఆ ప్రయాణంలోనే సారు చేసే నిద్ర, చివరికి ఆదివాసుల దగ్గర వారు రివాజుగా తినే ఆహారాన్ని సారు తీసుకుంటున్నప్పుడు ఇది మనకు ప్రస్ఫుటమవుతుంది. ఇప్పుడున్న పరిస్థితులలో ఏ ఉద్యమపార్టీ నాయకుడు కూడా ఈ సాహసానికి ఒడిగట్టడేమో. చెప్పడానికి సాహసమే అనిపించినా, ఒక విషయం చెప్పాలి. సారు మా అందరినీ మంచి మిత్రుడిలాగా చూసేవారు. మా చిన్న చిన్న ఆనందాల్ని కూడా పంచుకునేవారు. సారు అసహనంగా ఉండడం నేను ఎప్పుడూ చూడలేదు.

నా మటుకు నాకు బాలగోపాల్ సారు ‘సోక్రటీస్’లాంటి ఒక తత్వవేత్తలాగా కనపడతాడు. ఎందుకంటే సారు ఏ విషయం చెప్పినా దానిని నిర్దిష్టంగా

* మానవహక్కుల వేదిక ఆదిలాబాద్ జిల్లా అధ్యక్షుడు

నిర్వచించినట్లుండేది. అప్పటి వరకు మాకున్న సందేహాలన్నీ పటాపంచలయ్యేవి. బాలగోపాల్ సారు ఒక అద్భుతమైన ఉపాధ్యాయుడు. చివరి శ్వాస వరకు కూడా అలాగే ఉన్నాడు. ఒక గొప్ప విద్యావేత్త, ఉపాధ్యాయుడు చేయవలసిన పని సమకాలీన పరిస్థితులను, సమస్యలను తన విద్యార్థులకు ముఖ్యంగా తనతో ఉన్నవారికి పరిశీలనాత్మకంగా వివరించి, పరిష్కార దిశానిర్దేశం చేయడమే. బాలగోపాల్ సారు తన వ్యాసాల ద్వారా, పుస్తకాలద్వారా, ప్రసంగాలద్వారా అంతకన్నా ఎక్కువే చేశారనిపిస్తుంది. సారు రాసిన డి.డి. కోశాంబి పరిచయం చదివి ప్రభావితంకాని విద్యార్థి ఉండడేమో. నేను ఉస్మానియా యూనివర్సిటీలో ఎంఫిల్ చేస్తున్నప్పుడు నన్ను భావజాలపు ఊగిసలాటనుండి బయటపడవేసి నా దృక్కోణాన్నే మార్చేసింది ఆ పుస్తకం. నా లాగా మరెందరో సమాజంలో సారు రచనలకు ప్రభావితమై ఉంటారు. అందుకే సారు నా దృష్టిలో సమాజం అనే పాఠశాలలో పాఠాలు బోధించే అద్భుతమైన ఉపాధ్యాయుడు.

ఆలోచిస్తే, సార్కు అసలు ప్రత్యామ్నాయమే లేదనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే నక్కల్స్ తో శాంతిచర్చలకై ఢిల్లీలో జరిగిన కాన్ఫరెన్స్ లో సారు మొదటిసారి హాజరై, రెండవసారి హాజరయ్యే ముందే ఈ లోకాన్ని విడిచివెళ్లినపుడు, అక్కడి మేధావివర్గం అంతా అన్నమాట ఏమిటంటే “బాలగోపాల్ లేని లోటు ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుందని”. అలాగే 1987 ప్రాంతంలో ‘ఉదయం’ దినపత్రికలో ప్రచురితమైన ‘క్యాంపస్ క్యాంపస్’ (రాడికల్ స్టూడెంట్స్ కథాంశంతో సాగిన) అనే డైలీ సీరియల్ లో కూడా బాలగోపాల్ సార్ను బాలకన్నయ్యగా రాశారు. సారు పౌరహక్కుల సంఘంలో ఉన్నా, మానవహక్కుల వేదికలో ఉన్నా ఎంత నిబద్ధతతో పనిచేసేవారో అందరికీ తెలుసు. అంటే సారుకు పేరులోగాని, పనిలోగాని, అప్పుడుగాని, ఇప్పుడుగాని ఒక ప్రత్యామ్నాయమే లేదనిపిస్తుంది.

ఎవరితోనూ పోల్చలేని వ్యక్తి

బాలగోపాల్ గారి స్మారక సభలో ప్రసంగిస్తూ హెచ్ఎంటివి ప్రధాన సంపాదకులు రామచంద్రమూర్తిగారు అన్నమాటలు మరువలేనివి. ఆయన మాటలనే ఈ క్రింద రాస్తున్నాను. “నేను స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించిన తర్వాత జన్మించాను. అప్పటి మహానుభావుల గురించి, స్వాతంత్ర్య సమరంలో పాల్గొన్న గొప్పవాళ్ల గురించి నేను చరిత్రలో చదవడం తప్ప చూడలేదు. కాని మన కళ్లముందు కనిపించిన అంతటి గొప్ప మహానుభావుడు మన బాలగోపాల్” అన్నారు. బాలగోపాల్ సార్ను ఎవరితో పోల్చలేము. ఎందుకంటే మనకు తెలిసి పలు రంగాలలో ప్రజ్ఞాపాఠవాలు కలిగిన ఒక సామాజిక కార్యకర్త, ఉద్యమకారుడు, నిగర్వి, నిరాడంబరుడు, పొగడ్డలను

అశించనివాడు, తెగడ్డలకు వెరవనివాడు, బడుగు వర్గాల క్షేమమే తన ఊపిరిగా బతికినవారు ఇంకెవరూ లేరు. తన ఆలోచనలకు, జీవితాచరణకు అడ్డుగీతల్ని చెరిపివేసి జీవితమే ఒక ఉద్యమంగా, ఉద్యమమే తన జీవితంగా ఆచరించి చూపిన మహావ్యక్తి, నిష్కామకర్మయోగి బాలగోపాల్ సారు. బాలగోపాల్ సారు గురించి చెప్పాలంటే పదాలను, పదబంధాలను ఉపయోగించాల్సిందే తప్ప ఎలాంటి ఉపమానాలుండవు. ఎందుకంటే చరిత్రను పరికిస్తే ఎంతటి వ్యక్తులకైనా కొన్ని వ్యక్తిగత బలహీనతలు కనిపిస్తాయి. ఆలోచనకు ఆచరణకు మధ్య తేడాలుంటాయి. కాని బాలగోపాల్ సారు వాటిని అధిగమించిన వ్యక్తి. అంతటి వ్యక్తిత్వం ఆయనది.

మిన్ను విరిగి మీదపడ్డా చలించకుండా సుఖదుఃఖాలను, లాభనష్టాలను, జయాపజయాలను సమానంగా భావించి తన పనిని తాను ఒక విధిగా చేసుకుంటూ పోయేవాడు. కర్మలనుండి లాభాన్ని కాని ప్రతిఫలాన్ని కాని ఆశించకుండా జీవించేవాణ్ని స్థితప్రజ్ఞుడు అంటారు కదా. బాలగోపాల్ సారు అటువంటి యోగి. అన్ని లక్షణాలను కలిగిన మహానుభావుడు మనకు మన ఇతిహాసాల్లో కూడా దొరకడు. ఎందుకంటే వాటిలోని ప్రతిపాత్ర వెనుకా ఏదో ఒక స్వార్థం, ఒక బలహీనత ఉంటాయి. కాని ఆ లక్షణాలు ఏవీ లేని వ్యక్తి బాలగోపాల్ సార్ ఆనిపిస్తుంది.

బాలగోపాల్ సార్ ఆస్తికూడా, నాస్తికూడా అనే విషయాన్ని పక్కన ఉంచి సారు గురించి చెప్పాలనుకున్నవారు ఆస్తికూలా, నాస్తికూలా అని చూసినట్లయితే ఇద్దరికి కూడా సారు ఒక సమాన ఆదర్శంగా కనిపిస్తారు. ఒక కమ్యూనిస్టుకు ఉండాల్సిన లక్షణాలైన స్వంత ఆస్తిని పోగోసుకోకుండా ఉండడం, కుటుంబం అనే చత్రానికి అతీతంగా ఉండడం మొదలైనవీ సారులో ఉన్నాయి; అలాగే ఒక ఆధ్యాత్మిక వ్యక్తికి ఉండాల్సిన లక్షణాలైన సమాజహితం, తన పర భేదం లేకుండా జీవించడం, శాంతి, సత్యం, అహింసలను పాటించి నిష్కామకర్మలను ఆచరించడం మొదలైనవీ ఉన్నాయి. ఈ రెండు సిద్ధాంతాలను కూడా సంతృప్తిపరచగల ఉన్నత వ్యక్తిత్వం సారుది. అందుకే బాలగోపాల్ సారును వర్ణించడానికి ఉపమానం దొరకదు. నిజం చెప్పాలంటే చాలా సందర్భాలలో సారే ఒక గొప్ప ఉపమానం.

బాలగోపాల్ సారు జీవితాచరణను గమనిస్తే అది ప్రతిమనిషి వ్యక్తిత్వ వికాసానికి పనికివచ్చే అంశంగా తోస్తుంది. 100 శాతం జీవించడం అనే నేటి వ్యక్తిత్వ వికాస సూత్రము సారు పఠనంలోగాని, లేఖనంలోగాని, ఉద్యమంలోగాని పూర్తిగా కనపడుతుంది. జీవితంలో నిర్భీతి, నిష్కపటం, సమయపాలన, విరామమెరుగక శ్రమించడం, అర్థవంతంగా జీవించడం అనే ఆర్ట్ ఆఫ్ లివింగ్ ను సార్ నుండి ఎందరో నేర్చుకోవలసి ఉంది. అసత్యపు పునాదులమీద ఆడంబరాలతో, ఆలోచనలకు

ఆచరణకు పోలిక లేకుండా బ్రతికే నేటితరం నాయకులకు మరియు చాలామంది మేధావులకు బాలగోపాల్సార్ ఒక ప్రశ్న అయితే జీవితాన్ని అర్థవంతంగా చైతన్యవంతంగా జీవించాలనుకునే వారికి బాలగోపాల్సార్ ఒక గొప్ప సమాధానం. సార్ నుండి మన జీవితాలకు కావలసిన సమాధానాలను వెతుక్కోవడమే సారుకు మనమిచ్చే ఘననివాళి.

పోరాటం తప్పనిసరైన ఈ సమాజానికి కాలం బహూకరించిన ఒక మేధో ఆయుధం (వరం) బాలగోపాల్సార్. భావజాలపు చీకట్లలో తడుముకునే వారికి ఒక టార్చ్‌లైట్ బాలగోపాల్ సార్. పర్యావరణ విధ్వంసంపైనా, ఓపెన్‌కాస్ట్‌లకు, సెజ్‌లకు వ్యతిరేకంగానూ సారు చేపట్టిన ఉద్యమాలను ప్రజలెన్నడూ మరచిపోరు. సంపద మరియు భౌతిక వస్తువుల వ్యామోహంలో సామ్రాజ్యవాదులకు తొత్తులుగా ఉంటూ, ప్రపంచ బ్యాంకుకు అడుగులకు మడుగులొత్తే నాయకులకు సారు మాటలు, ఆలోచనలు కంటగింపుగా ఉండొచ్చు కాని భవిష్యత్తు తరాలకు మాత్రం అవే మార్గదర్శకాలౌతాయి. ఇది నిజం.

